

Datum 2010-12-10

Dnr 322-906-2011

Avdelning

Förvaltningsavdelningen

Enhet

Kulturvårdsstöd

Författare

Thorgunn Snædal

Rapport från granskning och uppmålning av runstenar i Jämtland och Medelpad 2010.

Den 10 -11 augusti 2010 granskade jag och i förekommande fall uppmålade ett antal runinskrifter i Jämtlands län och Medelpad (Västernorrlands län). Granskningarna resulterade i följande kommentarer och förslag till åtgärder.

Jämtland

J 1, fornl. 106:1, Frösö Socken

Stenen står sedan 1960-talet vid landstingshuset på Frösön, platsen är lämplig eftersom man från dess plats har utsikt mot Storsjön och det sund mellan fastlandet (Östersund) och Frösö vid vars strand stenen ursprungligen restes. Materialet i stenen är grovkornig rödaktig granit. I november 2009 vandaliserades stenen genom att den sprejades med röd målarfärg. Sofia Carlsson, konservator vid Jämtlands länsmuseum, Jamtli, lyckades få bort det mesta men önskade hjälp av stenkonservator Paterik Stocklassa för att eventuellt få bort de sista spåren av färgen, dessutom var de gamla lagningarna trasiga och måste förbättras. Paterik Stocklassa reste till Jämtland i början av augusti och efter hans försök återstår endast en svagt rosa ton av den fula röda nedklottringsfärgen. Stocklassa lagade därefter lagningarna med nytt fogningsbruk. Vid rengöringen försvann naturligtvis en del av uppmålningen från 1998, som annars var välbevarad. Den 11 augusti återställde jag därför uppmålningen. Den gamla skylten är borttagen och en ny skylt kommer att utarbetas i samarbete med Ola Hanneryd på Kulturmiljöfunktionen på Länsstyrelsen i Jämtlands län, som ansvarar för stenens vård och dess omgivningar.

Medelpad

M 1, fornl. 116:1, Nolby, Njurunda socken

Stenen står i en skogsbacke omkring 50 meter söder om landsvägen strax väster om tätorten Kvissleby. Den blev nedsprejad 2008 med guldfärgad sprejfärg. Den rengjordes av stenkonservator Paterik Stocklassa i augusti 2010. Eftersom en del av uppmålningen försvann i

samband med klottersaneringen återställde jag uppmålningen från 1998 den 11 augusti. Stenen, som är av ljusgrå medelkornig och ganska porig granit, är stabil och i gott skick och skyltad med Riksantikvarieämbetets metallskylt.

M 3, fornl. 173:1, Berga, Njurunda socken

Stenen, som är av ljusgrå medelkornig och rätt skrovlig gnejsgranit, står på sin ursprungliga plats omkring 200 meter söder om Berga Mellangård, vid en forntida landningsplats och är vänd mot den lilla tjärn som när stenen restes på 1000-talet var en del av Bergafjärden som då omslöt hela Berga ö. Uppmålningen från 1998 är ganska välbevarad även om lavkolonier börjar breda ut sig på stenens övre del och topp. Den är fint skyltad med Riksantikvarieämbetets metallskylt, som dock inte är ordentligt förankrad i marken.

N 4 och 5, fornl. 4:1-2, Attmars kyrka

De båda runstenarna står utanför kyrkogården vid parkeringsplatsen söder om kyrkan. Den fragmentariska N 4 har lutat kraftig framåt i några år och Paterik Stocklassa riktade den och höjde upp den något eftersom den var något nedsunken i marken. Ristningsytan på den högresta och vackra runsten M 5 som står intill är praktiskt taget fri från lavar eller annan påväxt med den lilla M 4 är ganska lavbevuxen framför allt i toppen och översta delen. Inskriften är dock helt läslig ännu. Skyltade med Riksantikvarieämbetets metallskylt.

N 6, fornl. 14:1, Målsta, Tuna socken

Stenen står omkring 10 meter norr om landsvägen från Tuna – Klingsta. Den är något svårtillgänglig eftersom ingen stig leder fram till den utan man får gå längs vägkanten och upp i skogsbrynet. Området är dock fint vårdat. Stenens uppmålning är ganska välbevarad, även om toppen med inskriftsslingans översta del börjar bli ganska lavbevuxen. Skylt saknas också tyvärr.

N 8, fornl. 2:1, Sköle, nu Torkarlsberget, Tuna socken

Stenen står under ett litet tak på höger sida om uppfarten till hembygdsgården, nära parkeringen. Den är i gott skick och praktiskt taget fri från påväxt även om målarfärgen börjar mattas något ställvis. Skyltad med Riksantikvarieämbetets metallskylt.

N 10, fornl. 86:2, Selångers kyrkoruin

Denna fragmentariska runsten står intill ruinens södra murar. Uppmålningen är ganska välbevarad även om lavkolonier har börjat etablera sig på ytan. Skyltad med Riksantikvarieämbetets metallskylt.

N 14, fornl. 7:1, Byn, Sättna socken

Stenen står i en sluttning ovanför och norr om landsvägen Sättna – Byn.

Uppmålningen är i och för sig sätt skapligt bevarad men ristningsytan börjar bli ganska kraftigt överlavad speciellt dess övre delar och toppen. Skylt saknas tyvärr.

N 15 och N 16, fornl. 70:1-2, Sköns kyrka

De båda stenarna står väster om kyrkan, nära kyrkans västra gavel.

Uppmålningen är ganska välbevarad utom delar av N 15:s höger sida. På den stenens topp upptäckte antikvarie Peter Persson vid Murberget Läns museet Västernorrland 2008 ett ristat kors som är mycket tydligt vid rätt belysning. Det bör uppmålas så snart detta är möjligt. Stenarna är skyltade med Riksantikvarieämbetets metallskylt.

Sammanfattning:

Frösöstenen skyltas under nästa år i samarbete med länsstyrelsen i Jämtlands län. Granskningen av Medelpads runstenar planeras att fortsätta 2011 eftersom inte alla ristningarna hanns med. Dessutom bör Målsta stenen i Tuna socken och Byn-stenen i Sättna socken skyltas. Åtgärderna genomförs i samråd med länsstyrelsen i Västernorrlands län och läns museet Murberget.

Stockholm den 10 december 2010

Thorgunn Snædal

Kopia till:
Ola Hanneryd,
Länsstyrelsen Jämtlands län
Kulturmiljöfunktionen
831 86 Östersund

Sofia Carlsson
Länsmuseet Jamtli
Box 709
831 28 Östersund

Länsstyrelsen Västernorrlands län
871 86 Härnösand

Peter Persson Murberget, Länsmuseet Västernorrlands län
Box 34
871 21 Härnösand

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET